

BOGSTART

TIDLIG SPROGINDSATS
PÅ BIBLIOTEKERNE

Kultur

MINISTERIET

SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

INDHOLD

3 Forord

4 Det fik vi ud af Bogstart Personlige fortællinger

5 Børn, bøger og bedstemor

Interview med mor til bogstarts barn samt bogstartsformidler og biblioteksleder

7 Det går rent ind

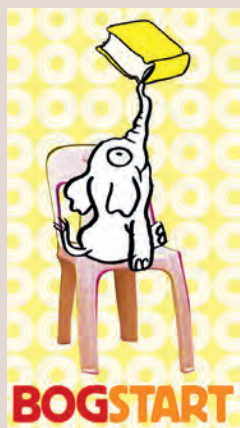
Interview med Tarek Omar, far til bogstarts barn

9 Bogstartsformidlernes erfaringer

15 Forskning om de danske erfaringer med Bogstart

18 Bogstart i en ny kontekst

21 Litteratur- og projektreferencer

Bogstartsprojektet

Bogstart gik ud på, at bogstartsformidlerne uddelte alderssvarende bogpakker til familierne, mens barnet var henholdsvis $\frac{1}{2}$ år og 1 år. Når barnet var $1\frac{1}{2}$ år kunne familierne afhente en bogpakke på biblioteket. Desuden modtog børn på tre år en bogkuffert i børnehaven.

Det første danske bogstartprogram løb fra 2009 til 2013. Programmet var så stor en succes, at regeringen besluttede at afsætte midler til en fireårig forlængelse af Bogstart, som kørte fra 2013 til 2016. Bogstart var finansieret af Satspuljemidler, og Slots- og Kulturstyrelsen administrerede programmet.

Bogstartskommunerne

Følgende 20 kommuner har deltaget i Bogstart:

- Esbjerg
- Fredensborg
- Fredericia
- Høje Taastrup
- Helsingør
- Holbæk
- Horsens
- Kolding
- København
- Køge
- Odense
- Randers
- Roskilde
- Slagelse
- Svendborg
- Sønderborg
- Vejle
- Aabenraa
- Aalborg
- Aarhus

FORORD

Da Bogstart blev introduceret i 2009 med henblik på at give børn og deres forældre gode, fælles oplevelser med bøger var det et nyt, spændende og uprøvet koncept for bibliotekerne. I dag er bibliotekerne i de 20 kommuner, der i perioden 2009-2016 har uddelt bogpakker til småbørnsfamilier i udsatte boligområder, mange erfaringer rigere.

Der har været to bogstartsprogrammer. Ét der løb fra 2009 til 2013 og et justeret forløb fra 2013 til 2016. I løbet af børnenes første tre år har de og deres forældre op til fire gange fået en bogpakke og en samtale med bibliotekets ansatte om børnenes sproglige udvikling – bl.a. i forbindelse med de ansattes besøg i børnenes hjem.

Vi ved, at Bogstart har sat mange positive aftryk. Når de biblioteksansatte kommer ud i hjemmene med en boggave, skaber det grundlag for en ligeværdig og personlig dialog med forældre og børn uden for biblioteksrummet. Bibliotekerne oplever, at det har givet anledning til nogle unikke formidlings- og læringssituationer.

Projektet har givet mulighed for at få kontakt med borgere, der normalt ikke gør brug af biblioteket og som er uvante med at læse med små børn. Det har samtidig øget bogstartsbibliotekernes bevidsthed om vigtigheden af læsning og sprogstimulering af helt små børn og givet dem en stor viden om familiernes liv, ønsker og behov. Et studie har desuden vist, at 58 % af forældrene oplever, at Bogstart har ændret deres læsevaner.

Forskningen viser, at børns tidlige sproglige kompetencer har stor betydning for deres senere læring og færdigheder i skolen. Allerede når børnene er omkring ét år, er der store individuelle sproglige forskelle på børnene, og forskellene er endnu mere markante i treårsalderen.

Derfor er det vigtigt, at de gode erfaringer fra projektet kommer til at leve videre på landets biblioteker. Vi har på baggrund af den viden, der er opnået gennem otte år med Bogstart, forsøgt at sammenfatte nogle anbefalinger. Jeg håber, at publikationen kan give inspiration til folkebibliotekernes vigtige indsats med at inspirere til børnefamiliers læsning med førskolebørn og med at styrke børnenes sproglige udvikling.

Tine Vind,
Enhedschef, Biblioteker,
Slots- og Kulturstyrelsen

I dette afsnit fortæller to bogstartsforældre om, hvad boggaverne og besøget af en bogstartsformidler personligt har betydet for dem og deres børn. Omvendt beretter en bogstartsformidler om, hvordan det har været for hende at være 'gæst' i et fremmed hjem med et fagligt budskab. Endelig kan man høre en bibliotekschefs syn på potentialet i et projekt som Bogstart.

DET FIK VI UD AF BOGSTART PERSONLIGE FORTÆLLINGER

Bogstartsformidler Dorthe Grønæk (tv) og (th) mor til bogstartsbarn Safiyo Alikaar Shidane.
Foto: Fredericia Bibliotek

“ Vi er blevet vant til at give mere af os selv og nedbryde barrierer. Det er lærerigt at komme ud af biblioteket, ud af komfortzonen. Vi får en bedre fornemmelse af vore lånere, lærer nye familiemønstre at kende og kan give en bedre service.

Dorthe Grønæk

“ Jeg føler, at det har gjort mig mere bevidst om, hvor vigtigt det er at læse for mine børn.

Safiyo Alikaar Shidane

BØRN, BØGER OG BEDSTEMOR

Interview med mor til bogstartsbarn Safiyo Alikaar Shidane, bogstartsfremtidler Dorthe Grønbæk og biblioteksleder Jytte Bræmer.

Når biblioteket banker på døren hos Safiyo Alikaar Shidane i boligområdet Korsværparken i Fredericia kan det være lidt af en familiebegivenhed. Ud over sønnen på 1 år, som er selve anledningen til besøget, vil hendes to ældre børn nemlig også rigtig gerne være med. Hendes ældste søn går i skole og datteren i børnehaven, og selvom de har nået en alder, hvor de ikke længere er omfattet af Bogstart, synes de, at det er spændende og hyggeligt, at de lokale bibliotekarer kigger forbi. Det samme gælder børnenes bedstemor, der også gerne lægger vejen forbi. Så serverer hun kaffe og kager, mens der snakkes om bøger og læses højt.

Safiyo Alikaar Shidane er fra Somalia og har boet i Danmark i 16 år. Hun er lige nu på barselsorlov, men skal starte i 10. klasse på VUC efter endt barsel, hvorefter hun planlægger at videreuddanne sig. Safiyo Alikaar Shidane fortæller, at Bogstart har betydet meget for hende og familien:

“Det er noget af det bedste, vi har været med til. Børnene er spændte og glade, når de modtager bøgerne. Det er gode bøger med masser af billeder, der giver dem lyst til at læse. Vi læser typisk bøgerne om aftenen, mens vi lytter til musik. Det fungerer rigtig godt. Jeg føler, at det også har gjort mig mere bevidst om, hvor vigtigt det er at læse for mine børn”.

Bogstartsteamet

Safiyo Alikaar Shidanes børn er vant til, at der kommer to bogstartsfremtidlere på en gang. På Fredericia Bibliotek har de projektansvarlige Dorthe Grønbæk og Lissi Lind nemlig valgt at organisere sig som et team, der tager sammen på hjemmebesøg:

“Det giver en anden dynamik”, fortæller Dorthe Grønbæk og fortsætter: “Vi kan noget

forskelligt og har mulighed for at træde frem og tilbage efter behov. Det kan være intenst at være alene, fordi man både skal være på over for forældre og børn. Efter et hjemmebesøg evaluerer vi besøget og bearbejder det, da besøgene kan være meget forskellige”.

Dorthe Grønbæk synes, at det er spændende og givtigt at være “den menneskelige bibliotekar”, der kommer ud af huset:

“Vi kommer, som vi er. Vi er blevet vant til at give mere af os selv og nedbryde barrierer. Det er lærerigt at komme ud af biblioteket, ud af komfortzonen. Vi får en bedre fornemmelse af vores lånere, lærer nye familiemønstre at kende og kan give en bedre service. Nogle gange genkender vi folk på biblioteket, som vi har besøgt i hjemmet. Vi har også fået meget mere fokus på tidlig sprogstimulering. Jeg synes, at det er win-win”, fastslår Dorthe Grønbæk.

Ledelsens opbakning

Biblioteksleder Jytte Bræmer fra Fredericia Bibliotek ser store potentialer i et projekt som Bogstart, hvorfor det er blevet besluttet, at biblioteket vil køre videre med hjemmebesøg efter projektperiodens udløb – dog i en mindre skala, idet der fremover bl.a. kun vil være et hjemmebesøg.

Som leder er det vigtigt, at man selv er dedikeret til projektet, fastslår Jytte Bræmer:

“Når jeg træffer beslutning om, hvilke projekter, Fredericia Bibliotek skal arbejde med, lægger jeg vægt på, at det skal være et meningsfuldt projekt, som jeg selv kan se idéen i. Og det skal være et projekt, der kan kommunikeres ud til offentligheden. Det er Bogstart i høj grad. Det er enkelt, lavpraktisk, og det virker. Det er

nemt at formidle potentialet i, at her kan man nå ud til mennesker, som måske ikke af sig selv læser for deres små børn. Det kan alle forstå”, siger Jytte Bræmer.

Adspurgt hvad Jytte Bræmer gør som leder for at bakke Bogstart op, svarer hun:

“Jeg taler løbende med bogstartsformidlerne om, hvordan det går. Lytter til deres spændende beretninger om, hvad de oplever på deres hjemmebesøg. Og så får de lov til at afsætte den fornødne tid til at udføre opgaven.”

Jytte Bræmer mener, at et projekt som Bogstart illustrerer, hvor bibliotekerne har deres styrke:

“Vi har erfaret, at ansatte i den kommunale forvaltning har været overraskede over, at der har været åbne døre for os hos familier, de ikke selv har kunnet nå. Vi kan opnå tillid på en anden måde, fordi vi ikke kommer med en myndighedskasket på så at sige. Bogstart bidrager også til, at de ansatte etablerer samarbejdsrelationer med en række eksterne aktører, hvilket skaber nye perspektiver for biblioteket.

Jeg synes, at Bogstart ligger godt i forlængelse af vores kerneopgaver. Det der er med til at gøre bibliotekerne unikke,” fastslår Jytte Bræmer.

“Jeg synes, at Bogstart ligger godt i forlængelse af vores kerneopgaver. Det, der er med til at gøre bibliotekerne unikke”.

Jytte Bræmer,
biblioteksleder

To trolde gør klar til udlevering af 3-års bogstartmateriale i Vejle i bibliotekets bogbus. Foto: Biblioteket

DET GÅR RENT IND

Interview med journalist
og forfatter Tarek Omar,
far til bogstartsbarn

“Rap, rap”, “vuf”, “vuf”, “miaaav”. Sproganimationerne vækker tydeligvis begejstring hos den lille pige på et halvt år, der sidder på sofaen sammen med en bogstartsbibliotekar og læser en dyrebog.

Faren Tarek Omar, som er en dansk-palæstiensisk journalist og forfatter, kigger på med forundring. Der er ikke gået mange minutter fra bogstartsbibliotekaren ringede på døren, til hun nu sidder i stuen med hans datter på skødet og læser højt. Tankerne flyver gennem Tarek Omar's hoved. Skal han føle sig provokeret over, at der sidder en fremmed dame i hans stue og laver dyreløde for hans barn? Eller underholdt eller ligefrem taknemmelig?

Der går ikke lang tid, før Tarek Omar er overbevist og i dag fem år efter, betegner han Bogstart som det mest ideelle, sociale tiltag, han har oplevet:

“Det er en klog og empatisk måde at tænke

boligpolitik, inklusion, socialpolitik og uddannelsespolitik sammen”, siger han og fortsætter:

“Sådan fungerer velfærdsstaten, når den er allerbedst. Den kompenserer for, at alle ikke er født med en guldske i munden. Med Bogstart bliver børnene præsenteret for de bøger, der måske ikke er på boghylderne i hjemmet. Man beriger børnene med en masse kulturel kapital og giver dem en fælles referenceramme, der er med til at gøre dem til en del af fællesskabet”.

Følsomhed og ydmyghed

Da Bogstartsbibliotekaren bankede på Tarek Omars dør i Vollsmose i 2011, blev han noget overrasket. Han huskede ikke at have modtaget et postkort om, at biblioteket ville aflægge besøg for at udlevere en bogpakke til hans datter.

Generelt mener Tarek Omar, at det er utrolig vigtigt, at bibliotekarerne udviser følsomhed og

ydmtyghed, når de træder ind i et fremmed hjem. De mennesker, bibliotekarerne besøger, kan have en meget forskellig social og kulturel baggrund, påpeger han:

“Men uanset om det er veluddannede 1. generationsindvandrere, studerende eller mennesker med begrænset tilknytning til det danske samfund, har de alle det til fælles, at de ønsker, at deres børn skal klare sig godt. Derfor er det vigtigt, at forældrene får at vide, hvor betydningsfuldt et projekt som Bogstart kan være for barnets sproglige udvikling og senere læsefærdigheder. Uden at det skal virke missionerende. Hvis jeg skulle komme med et godt råd, kunne man gøre mere for at inkludere forældrene. Måske holde et møde med dem før bibliotekaren ringer på, da det kan kræve overvindelse for nogle at lukke fremmede ind. Jeg er sikker på, at næsten alle vil deltage, hvis de forstår, hvor vigtigt det er for deres børn”.

Tarek Omar mener, at bøgerne har en effekt – også selvom de i første omgang bare ligger og flyder på gulvet frem for at blive læst. For børnene kan tage dem op og bruge dem, hvis de har lyst. Det skaber genkendelighed.

Alle er lige

En af de ting Tarek Omar fremhæver ved Bogstart er, at der ikke bliver skelnet mellem etniciteter og socialgrupper inden for boligområdet: “Vi fik at vide, at tilbuddet gælder alle børn i Vollsmose. Ikke kun de brune i området.

På den måde stikker man ikke ud. Der stilles tydelige krav til alle, og man har ikke fornemmelse af en almisse. Naboen kan også snakke med om, at de har haft besøg af en bogstarts-bibliotekar, selvom de er meget veluddannede”, siger han.

Tarek Omar mener, at et projekt som Bogstart i den grad har sin berettigelse. Og at det udover at fremme tidlig sprogstimulering kan være med til at øge børnenes tilknytning til bibliotekerne. Han synes derfor, at det burde være et tilbud til alle boligområder:

“Vi bekymrer os om jeres børn. De er vigtige. Det er det signal, Bogstart sender, og det kan børnene godt afkode”, påpeger han.

“ Det er en klog og empatisk måde at tænke boligpolitik, inklusion, socialpolitik og uddannelsespolitik sammen. Sådan fungerer velfærdsstaten, når den er allerbedst.

Tarek Omar,
bogstartsfar

Bogstartsformidler Gitte Højmark Pedersen, Esbjerg Kommunes Biblioteker, på vej! Foto: Biblioteket

EN UNDERSØGELSE AF FORMIDLERNES ERFARINGER

I slutningen af år 2016 iværksatte Slots- og Kulturstyrelsen en spørgeskemaundersøgelse for at få et overblik over de vigtigste erfaringer fra Bogstart. Spørgeskemaet blev fremsendt til biblioteker i de 20 kommuner, som

har været med i projektet, og alle har besvaret skemaet. I det følgende opsummeres resultater fra undersøgelsen, herunder bogstartsformidlernes erfaringer med metoder og praksisser, der virker.

Stort udbytte af Bogstart

Samlet set mener de biblioteker, der har deltaget i Bogstart, at de har haft stort udbytte af at være med. Bogstartsformidlerne er taknemmelige for den personlige og faglige udvikling, de har gennemgået. Bogstart har også haft andre positive effekter, såsom at bibliotekets ansatte har fået:

- Øget fokus på tidlig sprogstimulering og læsetilegnelse.
- Et tættere samarbejde med daginstitutioner, sundhedsplejersker, boligsociale medarbejdere og andre faglige aktører i området.
- Et bedre indblik i hvilke mennesker, der bor i lokalområdet, og således deres behov for vejledning mv.
- Kontakt med borgere, der normalt ikke gør brug af biblioteket.
- Mulighed for at være mere synlige i boligområderne, hvilket har skabt genkendelse på biblioteket.
- Øget fokus på, hvordan man betjener borgere med anden etnisk baggrund end dansk.

Gennemførte hjemmebesøg

For hovedparten af bibliotekerne er 60-75 procent af hjemmebesøgene blevet gennemført.

De fleste bogstartsformidlere oplever, at de generelt er blevet taget godt imod. Forældrene er taknemmelige over, at deres børn får en bog-gave, og hjemmebesøgene kan være en god måde at få familiens opmærksomhed på, fordi det er deres hjemmebane og ikke bibliotekets. Når et hjemmebesøg ikke bliver gennemført, kan det typisk skyldes forhold som at:

- Ingen er hjemme, når bogstartsformidleren banker på, fordi familien er flyttet eller har glemt, at de skal have besøg.
- Problemer med at de fremsendte postkort ikke når frem til tiden og med, at forældrene ikke har læst eller forstået kortet som følge af sproglige misforståelser.
- Familierne ikke kan rumme et bogstartsbesøg og frabeder sig det.
- Familier med flere børn prioriterer undertiden hjemmebesøgene fra til de nye søskende.
- Forældrene er startet på job eller er under uddannelse igen.
- På grund af kulturelle forhold kan det have betydning om bogstartsformidleren er mand eller kvinde.

Bogstartsformidlerne sonderer mellem besøg i hjemmet og besøg 'i døren'. Flere bogstartsformidlere har fra tid til anden oplevet, at besøget og udleveringen af bøger er blevet gennemført

“ Samlet set mener de biblioteker, der har deltaget i Bogstart, at de har haft stort udbytte af at være med. Bogstartsformidlerne er taknemmelige for den personlige og faglige udvikling, de har gennemgået.

Surveyundersøgelse,
Slots- og Kulturstyrelsen

som en samtale ude i opgangen, hvis familien ikke har været parat til at lukke dem ind, men alligevel har ønsket at deltage i Bogstart. Såfremt bogpakken ikke er blevet afleveret i første forsøg, kan det efterfølgende være sket ved en halvårlig opsamlingsrunde eller ved, at bogpakken er blevet afleveret i postkassen eller foran døren med en hilsen fra biblioteket. De ekstra indsatser kan bringe afleveringsgraden op på næsten 100 procent. Tendensen er ikke overraskende, at jo mere ihærdige bogstartsformidlerne er med genbesøg, hvis første forsøg ikke lykkes, jo flere bogpakker bliver udleveret. Succesraten er derfor i høj grad et spørgsmål om ressourcer.

Der er også familier, som vælger at hente bogpakken på biblioteket. I sådanne tilfælde forsøger de ansatte typisk at formidle nogle af de samme ting som under hjemmebesøgene.

Flere anfører, at de har haft størst held med 6-månedersbesøgene, hvor gennemførselsgraden typisk har været højere end ved 12 måneder. Det kan igen skyldes, at forældrenes barselsorlov er afsluttet, hvorfor de ikke har haft mulighed for at være hjemme. Erfaringen er også, at gennemførselsgraden kan variere en del fra område til område.

18-månederspakken, som skal afhentes på biblioteket, kan også være svær at få afsat, viser surveyundersøgelsen.

“ For hovedparten af bibliotekerne er mellem 60-75 procent af hjemmebesøgene blevet gennemført”.

Surveyundersøgelse,
Slots- og Kulturstyrelsen

Metoder og praksisser der virker

Bibliotekerne kommer med mange bud på, hvordan man kan overkomme udfordringerne og øge succesraten. Helt generelt anses ledelsens opbakning for at være essentiel for Bogstarts succes.

På det praktiske plan er erfaringen at:

- Det er vigtigt at dobbelttjekke om familien stadig bor på adressen forud for hjemmebesøget.
- Besøget skal annonceres i god tid eksempelvis ved at sende kort ud en uge før med angivelse af dato og tidsrum. Nogle supplerer kortet med billeder af bogstartspersonalet.
- Hvis bibliotekerne forud for besøget ringer til familierne og fortæller om besøget, er den første kontakt skabt.
- Flexibilitet er vigtigt. Hjemmebesøgene kan med fordel lægges på tidspunkter, der passer ind i familiernes program.

For at øge succesraten med 18-månederspakken kan biblioteket vælge at:

- sende en venlig påmindelse ud.
- tage på tur i boligområdet og aflevere pakkerne personligt hos de familier, der ikke har afhentet dem på biblioteket.

Erfaringen er, at det er vigtigt, at biblioteket er synligt i boligområdet. Det kan ske ved, at biblioteket deltager i babycafeer, sommeraktiviteter i boligområdet mv. “Ryk ud hvor børnene er i stedet for at forsøge at lokke familierne hen på biblioteket for enhver pris”, skriver en bogstartsformidler. En anden formidler har erfaring med, at hun er blevet genkendt i lokalområdet, fordi hun kører rundt i biblioteks-bilen med logo. Hun oplever, at det har en positiv effekt i forhold til, at folk har tillid til hende og derfor er mere tilbøjelige til at lukke hende ind.

Nogle biblioteker forsøger at synliggøre bibliotekets tilbud ved at lave en pose med gode og visuelt appellerende sprogstimuleringsbøger til hjemlån. Andre laver en happening i forbindelse med udleveringen af 3-årsbopakkerne i institutionen: “Vi samler alle børnene og viser dem bøgerne i kufferten og læser *Bukke Bruse*

højt ledsaget af dukketeater. Til sidst fortæller børnene os, hvad de hedder, og vi skriver navne på kufferterne”, fortæller en bogstartsformidler.

Andre eksempler på aktiviteter, der kan skabe interesse for bøgerne, er rim og remsearrangementer på biblioteket, børneteater med musik, besøg på biblioteket for forældre og børn eller bedsteforældre og børnebørn, hvor der bliver læst op og vist rundt på biblioteket mv.

Det gode hjemmebesøg

Hjemmebesøget stiller krav til bogstartsformidlerens faglige og relationelle kompetencer.

Udgangspunktet for en god dialog er åbenhed, respekt, interesse for familien og en anerkendende tilgang til barnet og forældrene. For at skabe en tillidsfuld relation er det blandt andet væsentligt, at bogstartsformidleren ikke kommer med et ‘socialt ærinde’: “Man skal sørge for at være bevidst om, at man har inviteret sig selv ind i deres hjem. Derfor skal man tage skoene af og være høflig og på ingen måde belærende og bedrevidende”, anfører en formidler.

Som udgangspunkt ønsker alle forældre det bedste for deres børn. Derfor oplever bogstartsformidlerne generelt, at forældrene er et særdeles lydhørt publikum. Det er væsentligt at fortælle dem, hvordan sprogstimulering gennem barndommen kan give bedre fremtidsperspektiver for barnet i voksenalderen, da forældrene spiller en afgørende rolle for børns udvikling. Men det handler om fingerspidsførelse, peger flere af de adspurgte på. Der kan være stor forskel på forældrenes sociale og uddannelsesmæssige baggrund og sproglige forudsætninger, og derfor må man målrette og tilpasse informationerne til den enkelte familie.

Vigtige erfaringer fra hjemmebesøgene, som kan bruges i det videre arbejde med sprogstimulering er at:

- Det er en god ide at tage udgangspunkt i bogpakkerne, mens forældrene er med på sidelinjen.
- Legetøj kan bruges til at vække børnenes interesse – sprogstimulering skal gøres til en leg, ikke en videnskab.

- Det er en fordel, hvis barnet er til stede. Barnet kan være med til at "bryde isen".
- Det handler om at finde en balance imellem at være gæst og fagperson med et ærinde. Der skal være tid til small talk, men det er også vigtigt at have i mente, at man kommer med et budskab og nogle konkrete redskaber til familien.
- Et godt udgangspunkt kan være at trække på personlige erfaringer, så man har konkrete eksempler at trække frem i formidlingssituationen.

Selvom bogstartsformidlere som nævnt generelt oplever, at de fleste familier tager godt imod dem og de medbragte bøger, kan der være situationer, hvor bogstartsformidleren fornemmer, at besøget passer dårligt, hvor sproget er en barriere mv. Så handler det om at få det bedst mulige ud af den givne situation i en positiv ånd og ud fra devisen, at lidt har også ret. Nogle bogstartsformidlere oplever, at det kan være udfordrende at træde ind i en fremmed families privatsfære. I så fald er det vigtigt, at vedkommende husker sig selv på, at formålet er vigtigt, og bøgerne en gave for børnene og familien. Som en formidler udtrykker det: "Vær stolt over dit bibliotek og bøgerne og vis din glæde ved det, du gør. Glæde og overskud smitter".

Hvis familien ikke ønsker at lukke bogstartsformidleren ind, kan det dreje sig om at få det optimale ud af et besøg, der foregår i trappeopgangen: "Jeg forsøger ikke at være for anmassende i mødet med familierne. Nogle er forbeholdne overfor at lukke fremmede ind, og her har det virket bedst med en snak i døren. Hvis det respekteres, er sandsynligheden for, at jeg kommer indenfor ved næste besøg større. Det handler meget om tillid, så jeg prøver at føle mig lidt frem ved det første møde", anfører en formidler.

Erfaringen er, at det er en fordel at afsætte rigeligt tid til det enkelte besøg. Besøget kan evt. startes med en snak om emner, der optager familien, inden selve bogpræsentationen og dialogen om betydningen af at understøtte barnets sproglige udvikling går i gang. Besøget kan også være en anledning til at gøre familierne

opmærksomme på bibliotekernes faciliteter. For nogle kan det eksempelvis være nyt, at bibliotekerne kan skaffe materialer på andre sprog. Familierne kan også have andre behov, som biblioteket eller andre aktører kan hjælpe med såsom lektiehjælp, vejledning om sprogundervisning, anvisning til hvor man kan få økonomisk rådgivning mv.

Uanset hvor detaljeret bogstartsformidleren planlægger et besøg, er erfaringen, at besøget kan udvikle sig i mange retninger. Derfor er det vigtigt, at vedkommende kan tilpasse sig den konkrete situation og tale om mange emner, der optager familien – måske også personlige forhold og svære problemstillinger – hvis der er behov for det.

Samarbejder på tværs skaber synergi

Der er bred enighed om, at det er hensigtsmæssigt at samarbejde på tværs med andre faggrupper og relevante kommunale og regionale aktører om Bogstart. Det kan være pædagoger i daginstitutionerne, boligsociale medarbejdere, sundhedsplejersker, kommunens børne- og ungeforvaltning, børnekulturkonsulenter, sprogskoler, læsepædagoger, det lokale beboerhus og den lokale presse for at skabe omtale med videre.

Et bibliotek har blandt andet erfaring med, at samarbejdet med beboerrådgivere og pædagoger i institutionerne har bidraget til, at biblioteket har fået informationer om familierne, ligesom de pågældende samarbejdspartnere har virket som ambassadører for Bogstart. Et andet bibliotek fremhæver et konstruktivt samarbejde med det lokale beboerhus i boligområdet, hvor biblioteket afholdt kaffemøder med oplæg om sprog og bøger og var med til en mødregruppe og legestue på stedet. Et tredje bibliotek har oplevet, at boligområdets bysekretariat har været med til at bane vejen for hjemmebesøg hos enkelte beboere. Et fjerde bibliotek har samarbejdet med den frivilligt drevne højtoplevelingsklub 2200 Godnathistorier ved at deltage i deres arrangementer i det lokale beboerhus. Det har givet biblioteket mulighed for at møde områdets familier på en mere uformel måde og for, at familierne får sat ansigt på bogstartsmedarbejderen.

I praksis er det imidlertid ikke alle biblioteker, der har haft et tværfagligt samarbejde med eksterne aktører om Bogstart, hvilket kan skyldes ressourcemæssige begrænsninger. "Det er givtigt at få indblik i andres faglige kunnen, men det kan på samme tid også være en udfordring, da det kræver noget at samarbejde", påpeger en bogstartsbibliotekar blandt andet.

Den kompetente formidler

Adspurgt hvilke kompetencer der er nødvendige i arbejdet som bogstartsformidler lægger bogstartsformidlerne vægt på en kombination af faglige og personlige egenskaber.

En del bogstartsformidlere mener, at de tilbudte bogstartsseminarer og bogstartskurser har rustet dem tilstrækkeligt til arbejdet med Bogstart, og at de til stadighed er blevet mere kompetente gennem de praktiske formidlingssituationer og via de løbende kursustilbud.

Andre har følt, at det har været en udfordrende opgave særligt i starten, som de gerne ville have været klædt bedre på til.

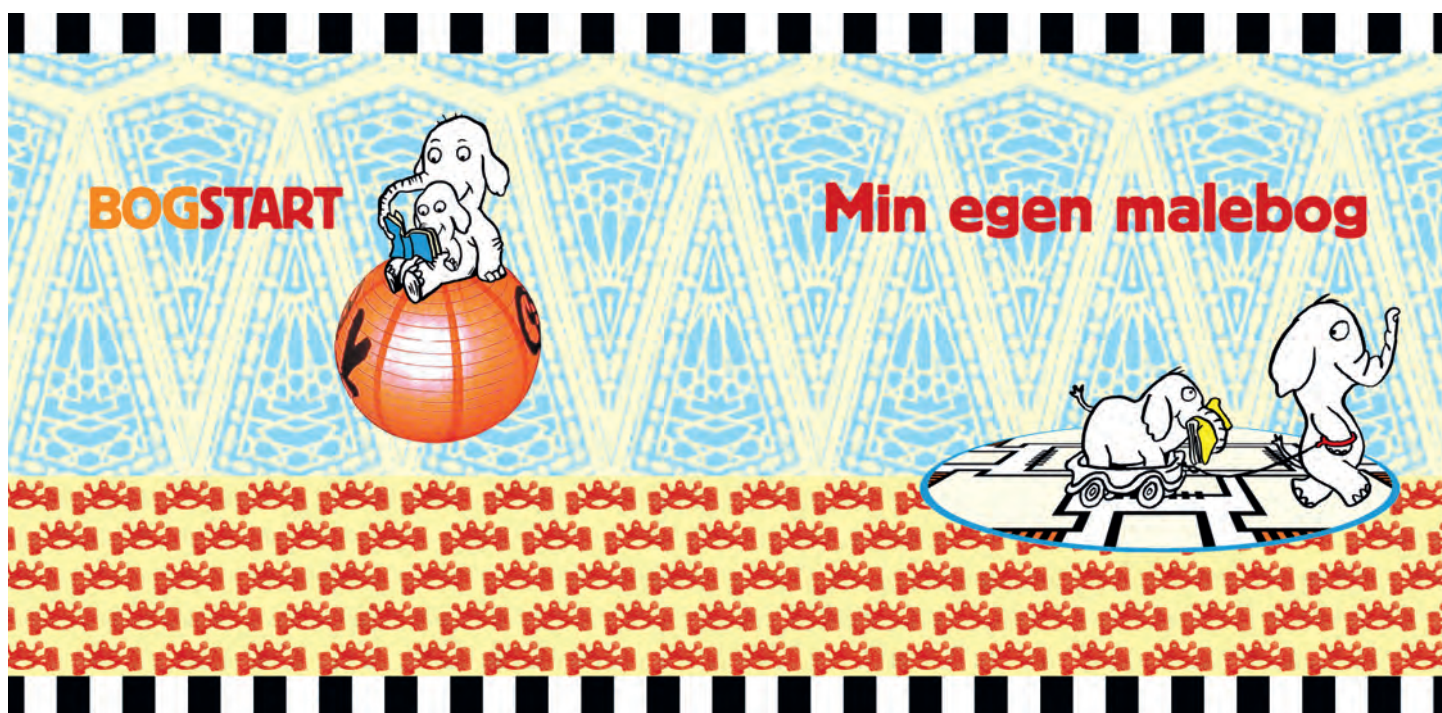
Adspurgt hvad bogstartsformidlerne mener kan styrke deres kompetencer i en formidlingssituation fremhæves forhold som:

- Viden om sprogforskning og tidlig sprogstimulering, herunder fakta om udvikling af

flere modersmål og om sprogstimulering af tosprogede.

- Relationelle kompetencer, herunder indføring i hvordan man skaber en tillidsfuld relation, hvordan man kommunikerer med små børn mv.
- Viden om tidlig literacy og betydningen af dette indsatsområde.
- Kendskab til dialogisk læsning og andre teknikker, der kan bruges til at læse med små børn.
- Det pædagogiske arbejde med at lege sproget ind – f.eks. ved hjælp af rim, remser, fortællinger, rytme og bevægelse.
- Metoder til opsøgende arbejde.
- Mulighed for at øve sig før man kommer ud til en rigtig familie ved hjælp af følording, rollespil mv.
- Tværfaglighed herunder a) partnerskaber med aktører, der har kontakt til familier, som er svære at nå b) samarbejder på tværs af fagligheder om at skabe synergi i sprogudviklingen c) forældresamarbejde i relation til sprogudviklingen.

Centralbibliotekerne vil bakke op om folkebibliotekernes fremtidige arbejde med sprogstimulering og tidlig læsning ved at udbyde relevante kompetenceudviklingskurser på området. Det kan du læse mere om i afslutningen af publikationen.

FORSKNING OM DE DANSKE ERFARINGER MED BOGSTART

Siden Bogstarts begyndelse i 2009 er der lavet forskellige forskningsprojekter og evalueringer, som ser på en række aspekter af arbejdet med Bogstart. Her kommer et resume af resultaterne, der generelt stemmer godt overens med Slots- og Kulturstyrelsens surveyundersøgelse om Bogstart. Rapporterne kan downloades på www.slks.dk.

Evaluering af samarbejdet i Projekt Bogstart

KORA - Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning – har i 2016 udgivet rapporten: *Evaluering af samarbejdet i Projekt Bogstart*. Den har til formål at frembringe viden om succesfulde metoder til at etablere samarbejder omkring formidling af Bogstart til familier med førskolebørn i udsatte boligområder, der kan anvendes i fremtidige forebyggende indsatser.

Rapporten konkluderer blandt andet at:

- Når bibliotekarerne kommer ud i lokalområdet og hjem til borgerne med en gave, skaber de et grundlag for en ligeværdig og personlig dialog med familierne, der tager udgangspunkt i familiernes egne ønsker og behov uden for bibliotekets fysiske rammer. Bibliotekerne oplever, at det skaber nogle unikke læringsituationer.
- Bibliotekarerne får etableret en dialog med familierne om, hvordan man kan læse med små børn. Ofte familier, som både er uvante med læsning med små børn, og uvante med biblioteket.
- Bibliotekarerne vurderer selv, at indsatsen er en succes. De bliver lukket ind hos langt de fleste familier og udvikler en positiv og konstruktiv kontakt med nogle af de mest udsatte familier, som socialrådgivere ofte har svært ved at nå. Samtidig kan de se, at familierne bruger bøgerne. Til gengæld kommer forældrene ikke hen på biblioteket og henter boggaven, når barnet er 1½ år.

- Både bogstartmedarbejdernes uafhængighed af myndighedsansvar, boggaverne og den personlige, opsøgende kontakt er afgørende for succes og for opbygning af tillid.
- Bibliotekerne kan i kraft af deres "frie og kulturelle rolle" udvikle aktiviteter omkring sprog, læsning og kultur. De kan spille en rolle som en uafhængig spilfordeler, et samlingspunkt og en koordinator af kulturelle tilbud.
- De tværgående samarbejder omkring Bogstart med andre lokale aktører og netværk er en hjælp i forhold til at opbygge tillid og kontakt til familierne. Bibliotekerne kan med fordel styrke og videreudvikle samarbejdet med lokale eksperter i sprogtiltagelse og sprogstimulering, foreninger og borgergrupper og etablere aktiviteter i de udsatte boligområders eksisterende arenaer (foreninger, kulturhuse, boligsociale helhedsplaner mv.).
- Samarbejderne er dog baseret på enkeltpersoners velvilje 'på trods' af organisationsstrukturer i kommunen, hvilket gør dem sårbare. De tværgående samarbejder bør fremadrettet få en ledelsesmæssig prioritering og en fleksibel struktureret ramme, hvis de skal kunne opretholdes.

“ Bogstartmedarbejdere har opbygget en unik viden om familiernes liv, ønsker og behov, som de kan bruge i prioriteringer af den generelle biblioteksdrift, og specifikt i forhold til forebyggende indsatser med fokus på sproglig udvikling hos førskolebørn i udsatte børnefamilier.

KORA

Implementering af Bogstart II

Trygfondens Børneforskningscenter afsluttede i efteråret 2015 mere end to års følgeforskning om Bogstart. Resultaterne er gengivet i rapporter *Implementering af Bogstart II og Bogstart II. Videnskabelig rapport*.¹ Det primære formål med undersøgelsen var at undersøge og dokumentere gennemførelsen af Bogstart II. Undersøgelsen havde fokus på to spørgsmål:

- 1) I hvilket omfang blev de planlagte materialer og information om læsning og samtalers værdi for sprogtilægnelsen formidlet i forbindelse med gennemførelsen af 6- og 12-måneders-hjemmebesøg?
- 2) I hvilket omfang blev hjemmebesøgene gennemført og bogpakkerne overhovedet udleveret?

Hovedkonklusionen er følgende:

- De centrale elementer og budskaber i det nye bogstartskoncept for Bogstart II blev i væsentligt omfang formidlet af bogstartsformidlerne. Kvaliteten i implementeringen af Bogstart II var således høj og forældrene vurderedes af bogstartsformidlerne til at være meget interesserede i det nye indhold.
- Samlet set blev 34 procent af bogpakkerne udleveret, hvilket var noget under forventningen. Dette tal varierede en del på tværs af kommuner. I kun godt 20 pct. af alle hjemmebesøg ved 6-månedersalderen (færre ved 12 måneder) fandt der en samtale sted, som var lang nok til, at konceptet i Bogstart II blev formidlet fuldt ud. Forskerne understreger imidlertid, at den gennemførte undersøgelsesmetode i et eller andet omfang kan

underestimere implementeringsgraden og end vurderingen er, at der blev gennemført betragteligt færre hjemmebesøg end tilset.²

- Der er en stor kommunal variation, både med hensyn til kvaliteten af implementeringen af Bogstart II og implementeringsgraden. Denne variation er sandsynligvis båret af individuelle forskelle mellem bogstartsformidlerne.
- Variationen i bogstartsformidlernes rammer og eksisterende praksis koblet med viden fra implementeringen af tilsvarende indsatser peger på, at implementeringen af Bogstart II formentlig vil kunne styrkes ved a) at øge vidensgrundlaget og videndeling blandt bogstartsformidlere b) at have fokus på tilgang til nye metoder c) at have fokus på at styrke nærmeste leders engagement og den praktiske organisering af indsatsen d) ved inddragelse af lokale samarbejdspartnere.
- Hvorvidt Bogstart II har den ønskede effekt på hjemmelæringsmiljøet og børnenes udvikling skal undersøges med andre metoder.

“ De centrale elementer og budskaber i det nye bogstartskoncept for Bogstart II blev i væsentligt omfang formidlet af bibliotekarerne.

Trygfondens
Børneforskningscenter

¹ Bleses, D. & Højen, A. 2015a og Bleses, D. & Højen, A. 2015b.

² Flere bogstartsformidlerne har som reaktion på den lave implementeringsgrad anført, at de vurderer, at implementeringsgraden har været væsentlig højere. Den undersøgelse Slots- og Kulturstyrelsen lavede i 2016 konkluderer, at for hovedparten af bibliotekerne er 60-75 procent af hjemmebesøgene blevet gennemført.

Kan Bogstart gøre en forskel?

Center for Børnesprog, Syddansk Universitet gennemførte i første halvår 2011 en undersøgelse af Bogstart: *Kan Bogstart gøre en forskel?*.

Undersøgelsens mål var at belyse Bogstarts potentiale i forbindelse med styrkelse af det sproglige hjemmelæringsmiljø hos småbørnsfamilier i udsatte boligområder.

Center for Børnesprog vurderer i rapporten, at Bogstart har et stort potentiale i en fortsat indsats for små børns sprog. De tre argumenter for det store potentiale i Bogstart er:

- Bogstart bygger på idéen om at styrke børns sprog ved at give bøger og gode råd om læsning til forældre. Læsning, og især dialogisk læsning med inddragelse af barnet, er blandt de metoder, der er mest evidens for at have en positiv indflydelse på børns sprog.
- Forældrene modtager projektet positivt.
- 58 % af forældrene oplever selv, at Bogstart har ændret deres læsevaner.

58 % af forældrene oplever selv, at Bogstart har ændret deres læsevaner.

*Center for Børnesprog,
Syddansk Universitet*

Privat gæst og faglig formidler

Kulturstyrelsen og Center for Børnelitteratur ved Aarhus Universitet samfinansierede i 2008-2011 et Ph.d.-stipendiat til cand. mag. i retorik Frederikke Winther om Bogstart, som har resulteret i rapporten: *Privat gæst og faglig formidler*. Undersøgelsen er baseret på kvalitative interviews med formidlere på fire biblioteker tilknyttet Bogstartsprogrammet.

Frederikke Winther konkluderer bl.a. følgende:

- Formidlerne er overvejende enige om, at Bogstart er et nyttigt projekt, fordi det kan støtte børns udvikling af sprog og dermed mulighed for at klare sig godt i institutions- og uddannelsessystemet.
- Bogstart gør det muligt for bibliotekerne at komme i kontakt med familier, som de ellers ikke ville have mulighed for at formidle til.
- Langt de fleste formidlere oplever, at Bogstart bliver positivt modtaget i familierne.
- Flere formidlere understreger, at Bogstart er med til at give indsigt og nedbryde sociale og kulturelle fordomme hos såvel formidlerne som hos familierne.
- Alle udtrykker en tilfredshed over muligheden for at tage afsæt i noget konkret, når de formidler. Det har haft en positiv virkning for kontakten at kunne overrække familien en gave i forbindelse med besøget.
- De fleste formidlere har desuden indtryk af at familierne bliver rigtig glade for bøgerne og at mange bruger dem. En del kommer forbi biblioteket, efter de har haft besøg.

Flere formidlere understreger, at Bogstart er med til at give indsigt og nedbryde sociale og kulturelle fordomme hos såvel formidlerne som hos familierne.

Frederikke Winther, Ph.d

“ Der er op til to års forskel på børns kompetencer, når de begynder i skole på trods af, at alle børn har været i dagtilbud”.

Rapport fra KL

BOGSTART I EN NY KONTEKST

Afslutningsvist ser vi fremad. Hvordan vil de enkelte bogstartskommuner på forskellig vis bruge erfaringerne fra Bogstart til arbejdet med sprogstimulering for mindre børn? Og hvad har Bogstart opsummerende lært os er vigtigt at lægge vægt på i forhold til at styrke små børns sproglige udvikling?

Værdien af tidlige sproglige indsatser

Som indledningsvist nævnt viser forskningen, at tidlige sproglige indsatser har et stort potentiale. Den amerikanske nobelpristager i økonomi, James Heckmann, har påvist, at udsatte børns skæbne allerede er afgjort, før de kommer i 1. klasse.³ Ud for en samfundsmæssig betragtning er det derfor bedre at investere i de helt små børns udvikling, end at vente til de kommer i skole, fastslår James Heckmann.

I publikationen *Godt på vej – dagtilbuddets betydning* fra 2017 fremhæver KL, hvor vigtigt det er at løfte alle børn og give dem lige livsmuligheder. Det fremgår af rapporten, at der allerede, når børnene er omkring et år, er store individuelle, sproglige forskelle på børnene. Forskellene er endnu mere markante i tre-årsalderen. Ved skolestart er der op til to års forskel på børns kompetencer på trods af, at alle børn har været i dagtilbud.

Betydningen af, hvordan forældre læser og taler med deres børn, kan altså ses helt tidligt i livet. Forældrene kan derfor med deres engagement i sprog og læsning være vigtige rollemodeller for børnene. Selvom alle forældre som udgangspunkt vil det bedste for deres børn og gerne vil stimulere deres børns sprog- og læsetilegnelse er det imidlertid ikke alle, der ved hvordan, de skal bære sig ad. Derfor er indsatser som Bogstart vigtige.⁴

Det danske bogstartsprogram var oprindeligt inspireret af det engelske "Bookstart" fra 1992, som var det første nationale boggaveprogram i verden. Det engelske bogstartprogram har vist sig at forbedre forældres læsning og samtaler med børn og derigennem – viser nogle undersøgelser – også at styrke børns sprog og senere læsekompetencer. Det engelske projekt har også inspireret andre lande i og udenfor Europas grænser til at igangsætte boggaveprojekter i forskellige varianter.

“Udsatte børns “skæbne” er afgjort allerede før de kommer i 1. klasse.
James Heckmann,
amerikansk nobelpristager
i økonomi

Værdien af et hjemmebesøg

I det danske bogstartsprogram er hjemmebesøget, der danner ramme for direkte dialog og samtale med forældrene, unikt sammenlignet med andre landes bogstartsprogrammer. Opsummerende er vigtige potentialer ved et hjemmebesøg at:

- Det kan være en god måde at få familiens opmærksomhed på, fordi det er deres hjemmebane og ikke bibliotekets.
- Bogstartmedarbejdere opbygger en unik viden om familiernes liv, ønsker og behov.
- Man kan få kontakt med borgere, der normalt ikke gør brug af biblioteket og som er uvante med at læse med små børn.
- Biblioteket er synligt i boligområdet.

Af de bogstartskommuner, som på nuværende tidspunkt har truffet beslutning om, hvordan

³ Kilde: "Nobelpristager: Udsatte børns skæbne er afgjort før 1. klasse" i *Mandag Morgen* den 08.09.2014.

⁴ Se blandt andet Bleses, D. & Højen, A. 2015a.

de vil arbejde videre med sprogstimulering efter Bogstart, har fem kommuner i en vis udstrækning planer om at fortsætte med hjemmebesøg, viser Slots- og Kulturstyrelsens surveyundersøgelse. Det vil typisk være et hjemmebesøg, der finder sted, når barnet er mellem 6 og 10 måneder.

Selvom mange biblioteker som udgangspunkt ikke vil fortsætte med hjemmebesøg, har de fået mere fokus på vigtigheden af at komme ud af huset og være mere synlige i boligområdet ved at være til stede, når der afholdes forskellige lokale arrangementer og aktiviteter. Erfaringen fra Bogstart er nemlig, at det er hensigtsmæssigt at kontakte familierne i deres lokalmiljø (hjemmet, legepladsen, kulturhuset mm.). De udsatte borgere kommer ofte ikke hen på biblioteket – heller ikke hvis de får en personlig invitation.

Værdien af en god dialog

Hjemmebesøgene har stillet store krav til bogstartsformidlerens faglige og relationelle kompetencer. Sammenfattende er opskriften på en vellykket formidlingssituation blandt andet at:

- Dialogen er baseret på åbenhed, respekt, interesse for familien og en anerkendende tilgang til barnet og forældrene.
- Formidleren ikke kommer med et "socialt ærinde". Det handler om at finde en god balance mellem at være "gæst" og "fagperson" med et ærinde.
- Informationsniveauet tilpasses til den enkelte familie.
- Sprogstimulering gøres til en leg, ikke en videnskab.
- Forældrene inddrages aktivt, da de er rollemodeller for deres børn. Et studie har vist, at 58 % af forældrene selv oplever, at Bogstart har ændret deres læsevaner.

En del af bogstartskommunerne – og andre kommuner – har planer om sprogstimulering for mindre børn, som mere eller mindre direkte hænger sammen med eller er udsprunget af Bogstart. I den forbindelse vurderes erfaringerne fra hjemmebesøgene at være nyttige.

Værdien af ledelsens opbakning

Ledelsens opbakning er essentiel for Bogstarts succes. Derfor er det vigtigt at:

- Etablere en tydelig strategisk ramme og ledelsesmæssig prioritering, så bibliotekerne fremadrettet kan udfolde deres rolle i forebyggende indsatser i lokalsamfundene i tæt samspil med andre aktører.

Værdien af et tværfagligt samarbejde

De tværgående samarbejder omkring Bogstart med andre lokale aktører og netværk er en hjælp i forhold til at opbygge tillid og kontakt til familierne. Anbefalingen lyder derfor:

- Bibliotekerne kan med fordel styrke og videreudvikle samarbejdet med fagpersoner foreninger og borgergrupper mv. samt etablere aktiviteter i de udsatte boligområder.

Ikke alle bogstartskommuner har haft et tværfagligt samarbejde i forbindelse med Bogstart. Men flere kommuner planlægger fremadrettet at intensivere samarbejder med pædagoger, boligsociale medarbejdere, sundhedsplejersker mv., viser Slots- og Kulturstyrelsens surveyundersøgelse. Et bibliotek vil eksempelvis tænke kulturkufferter, som er beregnet til dagtilbud, indskoling og boligområder, der har mange børn med udfordringer, ind i skolestart. Et andet bibliotek vil samarbejde med daginstitutioner i to udsatte boligområder og tage aktivt del i lokalområdets festdage for at skabe synlighed omkring bibliotekets tilbud. Et tredje bibliotek planlægger at etablere et samarbejde med sundhedsplejerskerne, der skal give familierne et gavebevis, som ombyttes til en bogpakke på biblioteket med en samtale om vigtigheden af at læse for børn.

Afslutningsvist under "Litteratur og projektreferencer" er der eksempler på bibliotekers indsatser på området.

Centralbibliotekernes kompetenceudviklingsforløb

Centralbibliotekerne vil bakke op om det arbejde, der foregår på landets biblioteker med at fremme børns sproglige udvikling og læsefærdigheder, ved at udbyde relevante kompetenceudviklingskurser på området. Der vil blandt andet være temadage i Centralbiblioteksregi med kompetenceudviklingsforløb for biblioteksansatte, der arbejder med sprogstimuleringsindsatser.

Bibliotekerne vil blive informeret om de konkrete forløb.

I det afsluttende kapitel kan du læse om Centralbibliotekernes treårige projektforsløb *Sprog-StavLæs*, der indeholder forskellige koncepter fordelt på fire alderssegmenter.

Publikationen har forhåbentlig givet inspiration til bibliotekernes arbejde med at understøtte små børns tidlige læsning og sproglige kompetencer – og hermed fundament for læring.

LITTERATUR- OG PROJEKTFERENCER

Publikationer

Bogstartsrapport, KORA (2016): *Evaluering af samarbejdet i Projekt Bogstart*.

Bogstartsrapport, Bleses, D. & Højen, A. (2015a). *Implementering af Bogstart II. For-midlende rapport udarbejdet for Kulturstyrelsen*.

Bogstartsrapport, Bleses, D. & Højen, A. (2015b). *Bogstart II. Videnskabelig rapport ud-arbejdet for Kulturstyrelsen*.

Bogstartsrapport, Center for Børnesprog, Syd-dansk Universitet (2011): *Kan Bogstart gøre en forskel?*

Bogstartsrapport, Winther, F. (2011): *Privat gæst og faglig formidler. En retorisk analyse af formidlingssituationer knyttet til Bogstart set fra formidlernes perspektiv*. Ph.d.

Publikation, KL (2017): *Godt på vej – dagtil-buddets betydning*.

Projekter: Tidlige sprogindsatser

Nedenfor kan du læse om Centralbiblioteker-nes treårige projektforsøg *SprogStavLæs*.

Der er også eksempler på en række andre bib-liotekers tidlige sprogindsatser. Nogle projek-ter er allerede i gang, andre på vej.

SprogStavLæs

Centralbibliotekerne vil igangsætte sprogsti-muleringsindsatsen *SprogStavLæs*, som er et tre-årigt projektforsøg, der indeholder forskel-lige koncepter fordelt på fire alderssegmenter. Projektet skal styrke og synliggøre biblioteker-nes indsats omkring sprogstimulering og læs-ning for børn.

Der vil være fokus på, hvordan folkebibliote-kerne bedst muligt kan løfte denne opgave i fællesskab. Ambitionen er at få alle folkebibli-oteker med, udvikle koncepter og etablere part-nerskaber, så indsatsen når bredt ud og får national karakter.

Sprogrigt miljø

I Horsens samarbejder biblioteket og dagplejen

om at hjælpe de små fra 0-2 år godt på vej med projektet *Sprogrigt miljø*. Ambitionen er, at børnene får så høj en kvalitet som muligt på sprogområdet. Det skal ske ved at skabe en bli-vende progression i børnenes sproglige kompe-tencer – både gennem dagplejernes og børnenes benyttelse af bibliotekets tilbud og gennem dagplejernes og bibliotekarernes tværfaglige arbejde om og med børnene.

I projektet medvirker omkring 55 dagplejere og ca. 220 dagplejebørn i alderen 0-2 år fra de mest sprogligt udfordrede skoledistrikter i kommunen. Den sekundære målgruppe er bør-nenes forældre. Børnenes sproglige niveau måles løbende, og der evalueres på hvilke typer af aktiviteter, der virker bedst.

Sprogstart

En række nordjyske biblioteker har med pro-jektet *Sprogstart* intention om at udvikle et koncept for, hvordan bibliotekerne via et be-vidst, målrettet og systematisk forløb, kan på-virke børns sprogfærdigheder i alderen 3-5 år. Projektet har fokus på at finde ud af, hvad der virker, og hvordan det virker. Projektet indeholder en blanding af eksisterende og nyudvik-lede tilbud og bliver afviklet som et 10 ugers forløb i nordjyske børnehaver, der er særligt til-passet børn mellem 3 og 5 år.

Udover Aalborg Bibliotekerne og Brønderslev Bibliotek, som er ansvarlige for udviklingen af projektets indhold i samarbejde med Trygfon-dens Børneforskningscenter, deltager en række nordjyske biblioteker som testbiblioteker.

Rundt om barnet

Fredericia Bibliotek vil med projektet *Rundt om barnet* udvikle en model for en tværsektoriel indsats for småbørn og deres forældre. For-målet er at fremme en tidlig sproglig indsats, hvor forældre til barnet bevidstgøres om vær-dien af tidlig sproglig opmærksomhed og -sti-mulering.

Der vil være tale om et samarbejde mellem sundhedsplejen, tale/hørepedagoger og folke-

biblioteket, som via arrangementer for relativt nye forældre vil bidrage med viden og redskaber til at understøtte forældrene i sprogstimulering af barnet. Der er særlig fokus på udsatte børn og deres forældre.

Der er ekstraordinær fokus på sundhedsområdet i Fredericia Kommune i disse år. Projektet vil placere biblioteket som en naturlig aktør i det forebyggende arbejde.

Familiesprog – for de 3-5 årige

Køge-, Stevns- og Gentofte Bibliotekerne vil i samråd med forældre, bedsteforældre og andre fagligheder udvikle et sprogstimuleringskoncept, der inspirerer til gode læringsmiljøer i hjemmet.

Der udvikles et idékatalog med anbefalinger til, hvordan familier selv kan styrke børns sprogudvikling løbende samt anbefalinger til, hvordan biblioteker og dagtilbud i praksis kan gå i dialog med familier omkring barnets sprog. Metodisk arbejdes der med Design Thinking og samskabelse, som er en innovationspraksis, hvor der sættes fokus på samskabelse med brugerne.

Sprogambassadører

– nye veje for en tidlig indsats

Fredensborg Kommune har fokus på tidlig sprogindsats, men har erfaret, at det er svært at nå ud til forældre med viden og støtte, før barnet kommer i institution. Udfordringen er særlig stor blandt familier fra lavindkomstråder.

Formålet er at styrke en tidlig sprogindsats med særlig fokus på 0-3 årige børn ved at udvikle og etablere et netværk af lokale sprogambassadører i lavindkomstråder, der kan sprede viden i deres netværk om, hvordan man udvikler børns sprog og om, hvorfor en tidlig sprogindsats er afgørende for børns muligheder. Formålet er desuden at designe et sprogmiljø på biblioteket, som understøtter og videreudvikler bibliotekets sprogudviklende potentiale med læsning og litteratur som afsæt.

Legende læsning – Sprogstimulering af førskolebørn i nytilkomne flygtningefamilier i Hillerød Kommune.

Med denne indsats er intentionen at udvikle nye koncepter for arbejdet med sprogstimulering af førskolebørn i nytilkomne flygtningefamilier i Hillerød Kommune. Formålet er at understøtte børnenes sproglige udvikling ved at give flygtningemødrene forståelse for vigtigheden af læsning og tidlig literacy.

Det fremmes ved bl.a. at sætte biblioteket aktivt i spil og skabe et fælles mødested på biblioteket, med fokus på læsning og sprogstimulering for mødrene og deres børn.

Projektet tager udgangspunkt i en undersøgelse som Rockwool Fondens Forskningsenhed har gennemført blandt ca. 1.000 børn, der gik i 1. og 2. klasse i 2012/2013 på en af folkeskolerne i Høje Taastrup Kommune. Undersøgelsen viser, at forældre, der ikke har dansk som første sprog, har sværere ved at stimulere deres børn sprogligt til at klare sig godt i en dansk skole.

BOGSTART

TIDLIG SPROGINDSATS PÅ BIBLIOTEKERNE

Copyright©2017
Slots- og Kulturstyrelsen
København, Danmark
www.slks.dk

Redaktion: Anne-Marie Mohr Nielsen
og Ann Poulsen

Forsidefoto: Mikal Schlosser

Bogstartsillustrationer: Maria Hagerup
Layout: Stæhr Grafisk
Tryk: Slots- og Kulturstyrelsen

ISBN
978-87-92681-63-8
978-87-92681-64 (Elektronisk)

Publikationen kan hentes på
slks.dk/publikationer

Tak!

Slots- og Kulturstyrelsen vil gerne takke alle bidragsydere til denne publikation. Herunder arbejdsgruppen for forankring af Bogstart for konstruktive bidrag i forbindelse med publikationens tilblivelse. Det drejer sig om Birgitte Skrubbeltrang Skov (Biblioteket Sønderborg), Britta Bitsch (Aarhus Kommunes Biblioteker), Lillian Grützmeier (Vejle Bibliotekerne), Marianne Bjergø (Horsens Bibliotek), Jette Blåstedt (Vollmose Bibliotek) og Bo Knudsen (Esbjerg Kommunes Biblioteker). Desuden tak til biblioteksleder Jytte Bræmer fra Fredericia Bibliotek for gennemlæsning af publikationen.